

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح تعیین تکلیف جانبازان اعصاب و روان فاقد مدارک بالینی»

مقدمه

نظام رفاه اجتماعی در همه کشورها، تسهیلاتی برای سربازان از جنگ برگشته از نظر درمان‌های جسمی، مشاوره و روان‌درمانی، تأمین هزینه‌های زندگی و غیره ارائه می‌دهد. در ایران نیز تسهیلاتی برای جانبازان معزز که صدماتی در حین یا بعد از جنگ دیده‌اند، فراهم شده است. بنیاد شهید و امور ایثارگران در حال حاضر با پیروی از قوانینی مانند «قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران» در حال خدمت‌رسانی به این قشر از جامعه است. با این وصف به اعتقاد برخی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، همچنان شماری از جانبازان اعصاب و روان که فاقد مدارک بالینی هستند و از بیماری‌های عصبی - روانی رنج می‌برند، نیازمند شمولیت در سنخ جانبازان حالت اشتغال هستند. بر این اساس، طرح «تعیین تکلیف جانبازان اعصاب و روان فاقد مدارک بالینی» با مضمون فوق به مجلس ارائه شده است. براساس (ماده‌واحد) این طرح، بنیاد شهید و امور ایثارگران مکلف است با تأیید مراکز اعصاب و روان وابسته به خود، بیماران اعصاب و روان فاقد مدارک بالینی را که دارای درصد جانبازی ناشی از تبعات جنگ بوده و به‌صورت مکرر در این مراکز بستری شده و یا می‌شوند، را تحت شمولیت قانون حالت اشتغال قلمداد نماید تا این اشخاص بتوانند از مزایای مورد نظر برخوردار شوند. گزارش حاضر به بررسی زوایای این طرح از منظر قانونی و کارشناسی خواهد پرداخت.

ارزیابی کارشناسی طرح

همان‌طور که اشاره شد پیشنهاد فوق در پی تحت پوشش درآوردن بیماران اعصاب و روان فاقد مدارک بالینی ذیل مزایای قانون حالت اشتغال است. در این رابطه، گفتنی است طبق ماده‌واحد قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز، از کارافتاده و مفقودالثر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی (مصوب ۱۳۷۲)، شرط شمولیت این قانون برای جانبازان «از کارافتادگی کلی» است؛ موضوعی که در ماده‌واحد طرح حاضر مغفول واقع شده است. در واقع، شرایط شمولیت مزیت حالت اشتغال به‌طور دقیق ذکر نشده است. از این‌رو، این پرسش‌ها مطرح می‌شوند که کدام دسته از بیماران اعصاب و روان می‌توانند از این مزیت بهره ببرند؟ آیا صرف داشتن بیماری برای دریافت حالت اشتغال کافی است؟ یا باید مشمول از این حیث به سطح از کارافتادگی کلی برسند؟

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۹۸

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت مطالعات
اجتماعی

سایر معاونت‌ها:
مطالعات فرهنگی،
مطالعات حقوقی،
مطالعات برنامه و بخش
عمومی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۷۴۹۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۲/۸

موضوع دوم، نداشتن مدارک بالینی است. براساس ماده واحده پیشنهادی، جانبازان با هر مقدار درصد جانبازی در صورت داشتن بیماری روانی - عصبی، می‌توانند تحت شمولیت قانون حالت اشتغال قرار گیرند. باید دانست جانبازان سرفراز مانند سایر مردم در حال زندگی کردن در جامعه هستند. فرض کنید جانبازی با درصد جانبازی ۵ درصد، مشکلات روانی - عصبی را در زندگی تجربه می‌کند که ارتباط معناداری با جانبازی و حضور وی در جنگ نداشته و اساساً از آثار جانبازی وی ناشی نمی‌شود. در چنین حالتی نجات فرد از گرفتاری‌های روانی عصبی می‌تواند کاری انسانی و شایسته باشد، لکن قرار دادن وی در شمول حالت اشتغال نیازمند دقت بیشتری است؛ زیرا با توجه به محدود بودن منابع حمایتی، اولویت‌بندی افراد سزاوار، ضروری و عادلانه‌تر به نظر می‌رسد.

بنابراین، در صورتی که قرار است این افراد از مزیت حالت اشتغال بهره‌مند شوند، باید اول از کارافتاده کلی شناخته شده و قادر به انجام کار نباشند؛ دوم اینکه از کارافتادگی آنان ناشی از تبعات جنگ تحمیلی، مبارزات انقلاب اسلامی و چنین مواردی باشد. با این وصف طرح فوق مانند هر طرح دیگری دارای نقاط قوت و ضعفی است که در اینجا کوشش خواهیم کرد از نقطه نظر کارشناسی آن را بررسی نماییم.

نقاط قوت

- این طرح در صورت اجرا به شکل کنونی، آن دسته از جانبازانی که به علت ابتلا به بیماری‌های روانی - عصبی ناشی از تبعات جنگ تحمیلی و... قادر به انجام کار نبوده و از مزایای حالت اشتغال برخوردار نیستند؛ را تحت پوشش قرار خواهد داد.

نقاط ضعف

- تصویب طرح به شکل کنونی، موضوع از کارافتادگی کلی را جهت استفاده از مزایای حالت اشتغال نادیده خواهد گرفت که این امر می‌تواند مشکلاتی از قبیل افزایش مشمولان، تشویق افراد به درخواست‌های مکرر برای برقراری مزیت حالت اشتغال و افزایش بار مالی برای نهاد حمایتی ایجاد کند.

- وجود مدارک بالینی مرتبط با جنگ مرجع اصلی تشخیص جانبازان اعصاب و روان است و نداشتن آن ممکن است منجر به بروز ابهام و خطا در شناسایی جانبازان اعصاب و روان ناشی از جنگ توسط مراجع ذی‌ربط شود.

- طرح پیشنهادی، از یک طرف به افزایش هزینه‌های عمومی می‌انجامد و از طرف دیگر طریق تأمین هزینه نیز در آن پیش‌بینی نشده است. از این رو، طرح حاضر مغایر با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی است.

نتیجه‌گیری

جانبازان اعصاب و روان بازمانده از جنگ تحمیلی و مبارزات انقلاب اسلامی، جزء شایسته‌ترین افراد برای دریافت خدمات حمایتی از هر نوع هستند و نهادهای متولی باید به بهترین شیوه این افراد را تحت پوشش قرار داده و حمایت کنند. مزیت حالت اشتغال یکی از این نوع حمایت‌هاست که بنیاد شهید و نیز سایر نهادها باید با مراعات قانون نسبت به این موضوع اقدام کنند. لکن، آنچه مشخص است این مزیت رفاهی باید به افرادی تعلق گیرد که براساس قانون هم از کارافتاده باشند و هم بیماری آنان ناشی از جنگ باشد. طرح فوق به سبب عدم وضوح در معیارهای فوق در پی گسترش دایره شمول مشمولان قانون حالت اشتغال است. این طرح اگرچه می‌تواند تنی چند از افراد شایسته که ممکن است به علت فقدان مدارک بالینی از قلم افتاده باشند را تحت پوشش درآورد، اما تصویب آن به شکل کنونی به دلیل نادیده انگاشتن موضوع از کارافتادگی کلی و ایجاد

بار مالی جدید برای نهاد حمایتی توصیه نمی‌شود و در مقابل پیشنهاد می‌شود پس از اصلاح ایرادات فوق‌الذکر، طرح پیشنهادی در قالب اضافه شدن یک تبصره به ماده (۱) قانون «حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز، ازکارافتاده و مفقودالاثر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی مصوب ۱۳۷۲» ارائه شود.